

3

Arbeid og rettferdighet?

Til deg som skal lede bibelstudiet:

Underveis i dette bibelstudiet har vi satt inn faktabokser med hjelp til å forstå konteksten som denne lignelsen fortelles inn i. Ta dem gjerne opp på storskjerm eller del dem ut før de leses høyt.

Historien fra Brasil kan leses høyt eller deles ut og leses i mindre grupper.

Vanskelighetsgrad: 1 2 **3** 4 5

Tekst: Matt 20, 1-16

Bibelstudium

I Ta utgangspunkt i deres egen virkelighet og utfordringer

Før dere leser bibelteksten, tenk hver for dere:

- Hva tenker dere er anstendig lønn for én times arbeid?
Skriv det ned på en lapp – og sammenlign i gruppa.

II Les teksten sammen: Matt 20, 1-16

*Alle slår opp i hver sin Bibel, slik at alle er delaktige i å lese teksten.
Les en setning eller ett vers hver.*

III Les teksten grundig og detaljert

Fakta:

Arbeidsforhold på Jesu tid:

- Timene ble talt fra soloppgang, noe som betyr at jordeieren gikk ut klokka 9, 12, 15 og 17, etter vår klokke.
- Mange av arbeiderne i jordbruket i romersk Palestina var sesongarbeidere. Dette gjenkjenner vi blant annet i Jesu ord i Matt 9,37: «Høsten er stor, men arbeiderne få.»
- En denar er det en arbeider trenger hver dag som eksistensminimum.

Fra boken «Tekster til forandring» (Anders Martinsen, Jan Christian Nielsen, Stine Kiil Saga), Verbum Forlag 2010.

Se på teksten sammen:

- Hva handler denne teksten om?

1
2
3
4
5
6
7

Fakta:

- Oppbygningen av en vingård tok fem år før første avling kunne høstes. Dermed ble jorden som kunne blitt brukt til matjord til alminnelige bønder, i stedet stående uten avling i flere år. Kun de rikeste hadde råd til denne typen luksusjordbruk.
- Da romerne overtok Palestina, okkuperte både de og den jødiske overklassen vanlige bønders jord. Dette tvang flere ut i arbeid på andres jord. Ved romernes styre ble i tillegg skattene doblet, ved at folket nå måtte betale skatt både til tempelsystemet og til romerne. At skatten skulle betales i mynter, tvang småbøndene til enten å selge varene sine på markedet eller gå i lønnsarbeid for andre.
- De som arbeidet på andres jord, var ofte arveløse sønner eller bønder som hadde mistet jorden sin gjennom gjeld til den rike eliten. Tap av jord kunne også innebære tap av familie og nettverk.

Diskuter i grupper på 4-7 deltakere. Noter gjerne ned tanker, forslag og innspill:

- Hva får vi vite om ansettelses- og arbeidsforhold i teksten?
- Hva sier teksten om forholdet mellom arbeiderne?
- Hvem har makt i denne teksten? Hvilke muligheter for utnyttelse av arbeiderne i jordbruket kommer fram?
- Dette er en lignelse Jesus fortalte. Hvordan tror dere den ble oppfattet blant dagarbeiderne som var blant Jesu tilhørere?
- Kanskje hørte også noen vingårdseiere lignelsen. Hva tror dere de oppfattet som poenget med lignelsen?

Les den fortsettende teksten:

Matt 20, 20-26: Ikke herske, men tjene

Se på de to tekstene sammen:

- Hvordan skiller jordeieren (Gud) i den første teksten seg fra andre «herrer» i den andre teksten?
- Lignelsen om arbeiderne i vingården er en lignelse om himmelriket – en fortelling om Guds rettferdighet. Den andre teksten sier at det tenkes annerledes om rettferdighet i Guds rike enn slik vi normalt tenker. Hva kan Guds rettferdighet bety?

Vend tilbake til eget liv og egen virkelighet:

- Hva ville du ha følt, hvis du var den personen som kom og arbeidet fra morgenen av? Eller den personen som fikk arbeid sist på dagen?
- Bli mennesker utnyttet i det økonomiske system som vi er del av? Hvis ja, hvordan?
- Har du selv opplevd eller vært vitne til økonomisk utnyttelse? Hvis ja, mener du det skjedde på grunn av det økonomiske systemet, eller er det enkeltpersoner som må ta ansvar for at det skjedde?

Les teksten med tanke på å skape forandring og håp

- På hvilke måter er Guds rettferdighet annerledes enn menneskers rettferdighet? Kan «menneskers rettferdighet» lære noe av «Guds rettferdighet»?
- Les historien fra Brasil «En landløs blir risbonde». Hva tenker dere om rettferdig fordeling av jord? Hva er forskjellen på å eie jord og å dyrke jord? Betyr det noe for å leve et verdig liv?

Historie fra Brasil: En landløs blir risbonde

”Det var så deilig ute på landet...” Slik begynner H.C. Andersen sin fortelling om ”Den stygge andungen”. Om andungen som var så stygg og ble mobbet, men likevel til slutt ble til en fin hvit svane.

Da vi møtte risbonden Zanke og hans sønn Olli fra organisasjonen MST (Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra) – de jordløses bevegelse – var det i en idyllisk landleg setting, mange kilometer fra storbyen Porto Alegre. Solen skinte, fuglene kvitret og rismarkene lå fruktbare så langt øyet rakte. Men bak idyllen fornemmet vi en andunge-fortelling. Leonindo Zanke var en fattig småbonde i det sørlige Brasil som klarte å ernære sin familie, kone og tre barn, så lenge barna var små. Han var med i menighetsrådet i den lokale lutherske kirken, og fikk der øynene opp for de sosiale folkelige bevegelser gjennom seminarer, folkeopplysningskurs og gjennom arbeid med kirkens årstema ”Guds jord – en jord for alle”. Og han var aktiv i dannelsen av de jordløses bevegelse (MST) lokalt.

Men fattigdommen hadde slått rot, bøndene fikk ikke mer kreditt, og da barna skulle på skole, gikk det ikke lenger. Familien ble tvunget til å bryte opp og søke tilflukt i en intern flyktningeleir sammen med 2000 andre familier, der de bodde i telt i 2 år. Eldstesønnen Olli startet på teologistudiet på kirkens teologiske seminar, men etter 4 måneder måtte han gi opp på grunn av mangel på finansiell støtte.

Han besluttet da å vende tilbake til familien og hjelpe faren i kampen om få tildelt et stykke jord. Dette lyktes for dem gjennom MST etter noen år. De bor og lever nå i et jordbrukskollektiv med tilsammen 14 familier. Hver familie har fått tildelt 1 hektar i ”agro-landsbyen”, og i tillegg har hver familie 15 hektar jord der de i fellesskap dyrker ris, holder kveg, driver biavl og litt fiske. Mennene bor i ukens løp i en hytte på rismarkene – her hvor vi besøker dem – men går hjem til agrolandsbyen 13 km borte i helgene.

v/Estrid Hesselund, Den norske kirkes nordlør informasjon

”Jeg har aldri jobbet med ris før i mitt liv,” forteller Zanke. ”Det måtte læres fra grunnen av. Og det har vi lært gjennom MST: å lære av hverandre, å delta på kurs og videreutdanning og å organisere oss. Felleskapet holder oss i gang og holder oss oppe. Vi er egentlig ”siste ledd i kjeden” før fattigdommen i slummen, men vi er her i naturen og ikke i slummen. Og vi har hverandre! – Og så har vi noen gode hjelpere: gjessene!”

Zanke smiler lunt og fører oss hen til en innhegning med ca 30 gjess. ”Nå skal de på jobb!” Han lukker dem ut – og hele flokken styrter av gårde på jobb – for å spise ugress i rismarkene! Risen lar de stå – en fin økologisk dyrket ris, som senere skal selges på markedet.

Det er en stor politisk utfordring, forteller Zanke til slutt, både for bøndene, MST som sivil samfunnsorganisasjon og for andre som støtter dem (blant andre den lutherske kirken) å markedsføre økologisk landbruk som et alternativ til den industrielle matproduksjon. Konkurransen fra de multinasjonale selskaper og godseierne mekaniserte stordrift er beinhard.

Den stygge andungen har altså ennå ikke blitt forvandlet til en fin hvit svane her, – men håpet lever blant Zanke, Olli og deres venner!

Fakta:**MST – Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra**

(De jordløse landarbeideres bevegelse i Brasil)

De jordløses bevegelse i Brasil er en av de største og viktigste sivilsamfunnsorganisasjoner i Latin-Amerika i dag. Kampen for jord til jordløse landarbeidere og fattige i byene har gitt store resultater og et bedre liv for hundretusener i Brasil. Kampen for jord har også satt hele spørsmålet om fordeling av rikdommen, de fattiges situasjon og samfunnsutviklingen på den politiske dagsordenen på en helt annen måte enn tidligere.

Arbeidet til MST har også stor internasjonal betydning. Den kampen MST fører og de resultatene de har oppnådd, er blitt et eksempel for mange bondebevegelser og politiske organisasjoner verden over.

Sang:

Gi oss, Gud, gi oss i dag vårt daglige brød (Syng håp 2, nr. 17)

Bønn

L: Gud, du baker brød så vi kan leve.

A: Gi oss brød – daglig.

L: Vi ber for alle som verken har nok å spise eller har rent vann å drikke.

A: Gi dem ris – daglig.

L: Vi ber for alle som er ofre for krig og vold.

A: Gi dem mais – daglig.

L: Vi ber for alle som opplever i slaveri på grunn av menneskehandel.

A: Gi dem håp – daglig.

L: Vi ber for bønder som får avlingene sine ødelagt på grunn av ekstrem tørke eller oversvømmelser.

A: Gi dem klokskap og visdom – daglig.

L: Gud, du baker brød så vi kan leve.

A: Gi oss brød, nok brød – daglig.

T: Det lutherske verdensforbundet, 2010. O: Estrid Hessellund

Vår Far

Sang:

Noen må våke i verdens natt (Norsk Salmebok, nr 733) eller

Det går gjennom verda ein hinkande dans (Syng håp 2, nr.8)

Lær mer

Agape-dokumentet

Kirkenes Verdensråd (KV) satte i 1998 i gang en prosess for å svare på spørsmålet om kva som er kirkens rolle i den økonomiske globaliseringen. Dokumentet AGAPE (Alternative Globalisation Addressing Peoples and Earth), som ble presentert i forkant av Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Porto Alegre i 2006, var et resultat av den prosessen.

Agape-dokumentet tar for seg tema som rettferdig handel, rettferdig finans, livgivende økonomi og alternative levemåter.

<http://www.kirken.no//event=downloadFile&famID=18605>

Kirken og den økonomiske globaliseringen

Rapport fra Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) under Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke. Rapporten tar utgangspunkt i og inspirasjon fra Kirkenes Verdensråd Agape-dokument. KISP gir her sin forståelse av økonomisk globalisering og hvordan dagens urett kan erstattes av en mer rettferdig global politisk orden.

<http://www.kirken.no/?event=downloadFile&famID=18607>